

JOSEP MORGADES, BISBE

Jordi Figuerola

JOSEP MORGADES, BISBE

Jordi Figuerola,
Professor d'Història Contemporània
Universitat Autònoma de Barcelona

Col·lecció TEXTOS

Edita: Institut Superior de Ciències Religioses

Ronda de Francesc Camprodon, 2. Vic

Disseny: Raimon Casals

Imprès a Gràfiques Diac. Vic

Dipòsit legal: B-31.330-2000

JOSEP MORGADES, BISBE

Jordi Figuerola

El bisbat de Vic vol festejar d'una manera particular durant el proper any 2001, la figura del que fou un gran bisbe de la diòcesi de Vic, Josep Morgades i Gili.

L'Institut Superior de Ciències Religioses de Vic amb aquesta lliçó inaugural s'adhereix als actes que en el transcurs de l'any es faran en reconeixement de la gran obra que portà a terme al nostre bisbat a les darreries del segle XIX.

Agraïm al professor Dr. Jordi Figuerola l'amabilitat de donar-nos el text amb la suficient antelació per poder-lo imprimir i així repartir als assistents a l'acte d'inauguració del curs 2000-2001 de l'Institut Superior de Ciències Religioses de Vic.

JOSEP MORGADES, BISBE

Conferència d'obertura del curs 2000-2001

de l'Institut Superior de Ciències Religioses de Vic

Sr. Bisbe, autoritats eclesiàstiques, professors, alumnes, senyores i senyors:

Bona tarda a tothom i permeteu-me que, primer de tot, agraeixi que m'hagin convidat a fer aquesta xerrada d'obertura d'aquest nou curs que encetem i que pugui parlar d'una figura històrica que m'ha ocupat moltes hores en la meva tasca d'investigació.

El 1901 moria Josep Morgades, en aquell moment bisbe de Barcelona i que tants anys havia ocupat la mitra vigatana. Per tant, celebrarem un centenari que ens ha de servir per a recordar els esdeveniments d'aquest personatge i, alhora, recuperar els trets definidors d'una església, la de finals del segle XIX, que ha esdevingut crucial per a entendre, en bona mesura, l'Església catalana actual. Dic això, perquè, en l'actualitat, podem comprovar que hi ha elements suficients perquè puguem parlar

de l'existència d'una església amb una vocació de catalanitat, que té un determinat tarannà, que vol prelats d'aquest país i que es comporta amb una idiosincràsia pròpia, malgrat que de vegades algunes de les seves jerarquies es puguin sentir incòmodes davant d'aquesta realitat. És evident que el fenomen ha estat fruit de l'evolució històrica de molts anys i que de tots és coneguda la relació entre Església i moviments polítics emancipatoris nacionals –cas d'Irlanda, de Polònia, etc.- o el paper de la religió en la pròpia identificació d'una col·lectivitat.

I és que, encara que sigui conflictiu i moltes vegades negat per les mateixes personalitats de l'Església, voldria parlar de política i Església, i dels bisbes, en aquest cas Morgades, com a personatges polítics. Encara que ells ho neguin i explicitin que la seva tasca només té la vessant pastoral, qui mena una col·lectivitat de creients esdevé un ésser polític per naturalesa i, és evident, que un historiador, que no vol entrar en temes de fe, els ha de veure com uns polítics. Ja sé que la paraula “política” té, tristament, una connotació com de bruta en l'actualitat, però la “política”, intrínsecament, no és ni bona ni dolenta, i és essencialment, el govern dels homes i les dones, govern material, però també govern de les seves consciències, de les seves opinions, de les seves esperances. No podem negar que, darrere del poder, sempre hi ha una política, i els bisbes, sigui de la naturalesa que sigui, tenen aquest poder i, per tant, són uns polítics.

Per tant, m'agradaria situar el bisbe Morgades com un gran polític del segle XIX que hauria fet possible establir una relació entre l'Església i el catalanisme. Una relació que s'hauria començat a plantejar cap a finals del segle XIX, paral·lelament a la formació i consolidació del moviment catalanista de signe conservador, quan una part minoritària de l'Església es decantà cap aquesta opció i contribuí, alhora, a caracteritzar-la d'alguna manera. No per ser minoritària era menys important, car la transcendència que a la llarga va tenir sobrepassa amb

escreix el nombre inicial d'addictes. Molts d'aquests eclesiàstics, com Torras i Bages, partien d'una bona preparació intel·lectual i havien reflexionat sobre el tema. D'altres havien servit a la causa regionalista com a propagandistes notables; és el cas del canonge Collell. Finalment, és la personalitat de Morgades la que hi afegirà el dot de govern i les accions. Un home, per tant, essencialment polític, que va saber analitzar el context en què vivia amb totes les seves transformacions i va -deixeu-me fer servir una expressió del concili Vaticà Segon-, saber interpretar els "signes dels temps" de la societat d'aquells anys.

Josep Morgades va néixer a Vilafranca del Penedès el 1826, va fer tots els estudis eclesiàstics al seminari de Barcelona i, el 1853, obtenia el grau de doctor en teologia pel seminari de València. Un any abans, era ordenat sacerdot. Convenientment dirigit pel seu oncle eclesiàstic, Morgades aniria resseguint el camí del capellà que, a la llarga, ha de formar part de la classe dirigent dins l'Església. La biografia de Morgades exemplifica perfectament els passos del que podem considerar una reeixida carrera eclesiàstica. Aquest camí vindria caracteritzat per tres elements. Primer: fer carrera dins del seminari de Barcelona, tant pel que fa a l'exercici de càrrecs de govern de la institució com pel fet de portar a terme tasques intel·lectuals. En fou professor des de 1852-53 fins a arribar a ser l'encarregat de dirigir-lo, com a rector, a partir de 1879, nomenat per Urquinaona. De fet, ell va tenir l'honor de posar la primera pedra del seminari nou, al carrer de la Diputació, on encara és ara, i fou qui l'inaugurà com a bisbe de Barcelona. Segon: ser respectuós i obedient a les diferents jerarquies episcopals que eren per damunt seu; acceptar les tasques que li encarregaven i no ser conflictiu en cap aspecte. Tercer: seguir les directrius vaticanes, en aquells moments emanades de Pius IX. Un moment molt important en la carrera eclesiàstica de Morgades fou l'obtenció del càrrec de penitencier al capítol de Barcelona, vacant al ser nomenat Constantí Bonet bisbe de Girona

el 1862. Per les obligacions com a penitencier i per voluntat personal, Morgades va desplegar una activitat notable en el camp de la beneficència i la sanitat. Fundà diverses institucions assistencials i desplegà una gran activitat caritativa. Un dels aspectes més rellevants de la biografia de Morgades és la seva dedicació a propagar la devoció del Sagrat Cor de Jesús a Catalunya. El 1865 sortia publicada la traducció, feta per ell, de l'obra del P. Ramière *El Apostolado de la Oración*, obra fundacional de l'associació que s'encarregava de propagar aquesta devoció i que servia d'arma en la croada destinada a fer triomfar la causa de Déu en el món. L'any següent, 1866, Morgades va publicar la traducció castellana, adaptada a la realitat del país, del «Mensajero del Sagrado Corazón», que va dirigir fins que fou nomenat bisbe de Vic.

Aviat arribaria la Revolució de Setembre i, amb ella, uns temps difícils per a l'Església. Però fou el 1873 quan Morgades sentí els efectes de la Revolució que s'estava vivint en aquells moments. Un incident amb un grup que el volia apallissar va fer que s'espantés i marxés de Barcelona. Creiem que el sexenni revolucionari el va fer pensar molt. Va veure el perill real de la «revolució», de com bona part de les classes populars eren crítiques envers el paper que representava l'Església; va comprovar com aquesta estava perdent el seu paper polític dirigent; es desenganyà del carlisme, per l'última guerra; començà a veure que calia fer un esforç perquè l'Església pogués seguir exercint un domini directe, com abans, damunt la societat i, finalment, es va plantejar el problema de quina seria la millor estratègia a seguir.

A partir de la Restauració (1874-75), Morgades va emprendre un camí més «modern»: la mobilització religiosa per tal d'arribar al control d'aquesta societat «nova». Si la via caritativa i assistencial, que no va abandonar, era una demostració de com s'havia mogut l'Església sota els paràmetres de l'Antic Règim, aquesta «mobilització» representava un pas endavant qualitatiu en la recerca d'una presència més directa

de la religió en la vida social del poble. L'entronització de Lleó XIII al capdavant dels catòlics seria un fet definitiu perquè Morgades trobés la guia i el camí a seguir en la seva tasca. L'acceptació del món modern, la necessària recristianització de la societat, l'esforç de mobilització constant del catolicisme, la presència directa de l'Església en sectors, com els obrers, per exemple, on mai no havia entrat; en definitiva, l'«aggiornamento» que propugnava el papa Pecci, van representar la seva font constant d'inspiració.

Nomenat bisbe de Vic, el 1882, no sense algun problema, la primera etapa, de 1882 a 1890, seria caracteritzada, en primer lloc, per la lluita entre els integristes i els mestissos. L'integrisme, aliat amb els carlins, volia retornar a la situació de l'Església de l'Antic Règim i, per tant, es negava a col·laborar amb el nou estat de coses. Políticament, Morgades fou un clar defensor de la postura dels «conciliadors» per pragmatisme: acceptava l'estat liberal sempre que aquest, i com a contrapartida, assegurés a l'Església una quota de poder i control sobre la societat. L'enfrontament entre els dos grups fou terrible. El bisbe de Vic estigué al bell mig de totes les grans polèmiques. Representava el pol oposat al paper que feia el bisbe integrista de la Seu d'Urgell Salvador Casañas. Ben connectat amb Roma, sembla que fou escoltat perquè el Papa publicqués l'encíclica *Cum Multa*, per posar pau a les lluites entre els catòlics espanyols. Intentà controlar els integristes del seu bisbat. Se l'acusà d'estar al darrere de les denúncies, davant del Vaticà, contra el llibre de Sardà i Salvany *El liberalismo es pecado* -obra emblemàtica de l'integrisme- i d'haver promogut el llibre del canonge Pazos que intentava refutar les idees de l'obra del capellà sabadellenc. Posteriorment, l'escissió entre els integristes i els carlins, el 1888, l'abandonament del grup integrista de personatges rellevants com Casañas, la política vaticana de suport a la monarquia espanyola governant i l'orientació del pontificat de Lleó XIII d'acceptació dels estats liberals, van fer que les

posicions dels conciliadors tinguessin més acceptació, sobretot en la jerarquia eclesiàstica.

Una de les fites de Morgades era la regeneració religiosa de la societat mitjançant la presència més activa de l'Església davant la població i els governants. Això el va portar a procurar una mobilització doctrinal i devocional a nivell popular. Peregrinacions, rés del Rosari, devoció al Sagrat Cor, a la Mare de Déu, a la Sagrada Família, etc, es donen al seu bisbat amb freqüència, patrocinats pel bisbe i encoratjats des de les directrius papals. Aquesta regeneració el portà, alhora, a preocupar-se pel seminari, per la perfecció del clergat, per millorar l'estructura parroquial i els seus béns i per tot allò que representava perfeccionar l'estructura de comandament eclesiàstic i episcopal. Però el més significatiu va ser que endegà empreses col·lectives que significuessin i demostrassin el poder de l'Església. Intentava, d'aquesta manera, aglutinar entorn d'aquests projectes la mobilització necessària per a ensenyar quin era el camí a seguir davant d'un món corromput per la «revolució» i pels mals costums de la modernitat. Una d'aquestes obres és el restabliment de la seu episcopal de Solsona. Una diòcesi administrada per vicaris capitulars, atès que era prevista la seva desaparició en virtut del Concordat de 1851. Morgades fou nomenat administrador apostòlic d'aquesta diòcesi el 1891 i, des d'aquell moment, treballà per posar-hi ordre i féu múltiples gestions per tal de retornar-hi un bisbe resident. Com que el problema era d'índole econòmica, endegà una subscripció popular que va donar la suficient quantitat perquè, amb els interessos resultants del capital, és pogué mantenir la mitra, restablerta el 1895.

La segona etapa, com a bisbe, la situàrem en la dècada dels noranta i és quan el bisbe finalitza els seus grans projectes. Si hi ha una cosa veritablement emblemàtica del govern episcopal de Morgades és la restauració del monestir de Ripoll. Ripoll significarà, pel prelat,

tres coses: primera, la identificació entre restauració d'un monument i regeneració de l'Església del moment; segona, la seva aportació en la síntesi entre aquesta regeneració cristiana de la societat i el regionalisme o, millor dit, el fervor patriòtic i la Renaixença catalana i, tercera, l'erecció d'un símbol d'ambdues coses. Es tracta d'un «segon» Montserrat, per dir-ho d'alguna manera. «Anem a restaurar, no precisament el monestir de Ripoll, sinó Catalunya; la Catalunya sòbria, treballadora, entenimentada, cristiana ans que tot i per sobre de tot», proclamava Morgades en el brindis del dinar de celebració de la inauguració de les obres de restauració del monestir, març de 1886, en el qual el bisbe coronà Verdager com a poeta de Catalunya amb una corona de llorer. Curiosa litúrgia que ens indica com era el món simbòlic d'aquells homes i de quina manera s'anava elaborant el procés de mitificació de Ripoll i del seu cantor principal, mossèn Cinto, amb *Canigó*. Peça literària, obra de govern, formació d'un marc simbòlic, rememoració de les passades glòries romàniques, tot això significa la campanya de Ripoll en la «creació» d'una «nova» Catalunya que, mentre assumia els valors «reinventats» de la tradició a través de la Renaixença, es mostrava al present com un «model» programàtic del que havia de ser el país - emmarcat en la tradició, imbuït de valors religiosos-, les connotacions ideològico-polítiques del qual són indubtables: la representació de la missió «regeneradora» de l'Església sobre el poble català i, a la llarga, del «regionalisme cristià», entès en el sentit torrassà. Perfecte elaboració del «mite» que enllaçava amb el passat i es projectava cap el futur, alhora, que fornava d'una interpretació molt precisa la història del país. Un element que podia polaritzar les aspiracions d'una comunitat, erigint-se en un símbol privilegiat i transcendent que, immers en el conscient col·lectiu, esdevenia útil en un moment polític o històric determinat.

Pel juliol de 1893, després de moltes dificultats econòmiques, tingué lloc la festa de consagració i d'inauguració del monestir de

Ripoll restaurat. I, dos anys després i com en el cas de Montserrat, es feia la festa poètica de Santa Maria de Ripoll. Uns quants anys abans, Morgades ja havia inaugurat el Museu Episcopal de Vic, una de les altres grans obres del prelat. Amb la fundació del museu aconseguia, al nostre parer, dues coses: mostrava la grandesa de l'Església, per una banda, i, per l'altra, es significava la seva vinculació amb el territori i amb un sentiment de recuperació històrica nacional creixent. Com ens diu el mateix Morgades, «La Iglesia es esencialmente conservadora y, poseedora de la verdad, tiene interés en recoger todo lo antiguo, segura, como está, que más o menos tarde, en una ú otra forma, vendrá a confirmar alguno de sus dogmas, prácticas o enseñanzas», per tant, la creació d'un museu formava part dels interessos de l'Església, era important per a assegurar la regeneració espiritual que es pretenia i estava en sintonia amb el què es respirava en aquells moments en el Vaticà. A més, paulatinament, s'ha produït el que es pretenia: la identificació entre «l'esperit regionalista», el museu i el valor de les peces artístiques en funció d'aquest esperit. Les peces romàniques, en aquest sentit, han acabat essent un element bàsic de catalanitat.

El 1899, Morgades passava a ocupar la seu barcelonina, després d'haver rebutjat, uns quants anys abans, l'arquebisbat de Burgos, cosa que fou considerada pels regionalistes com un triomf. Es feia càrrec de la diòcesi de Barcelona en el moment que la ciutat bullia per tots cantons. El desastre colonial havia precipitat molts esdeveniments i era evident que la política catalana estava en un punt d'inflexió cap a una nova realitat. Els partits dinàstics ja no podien respondre a les expectatives d'una burgesia mitjana industrial i mercantil, com es demostraria amb el Tancament de Caixes.

No és d'estranyar que aquesta conjuntura comportés maldecaps al nou bisbe i, a més, el fes reflexionar sobre la situació i la seva posició davant els canvis que es produïen en la política catalana. Si aquests anys

foren de reflexió i de mutació de les tendències d'aquesta política, també significaren un element d'inflexió en la posició del prelat. Morgades era un home essencialment pragmàtic i el seu olfacte polític el feia estar sempre enmig de les forces que podien ser majoritàries. Home considerat com a respectuós del joc de la Restauració, acceptava les regles de joc del sistema i la monarquia, segurament en sintonia amb les directrius papals de suport al sistema polític espanyol. Però també havia acompanyat el desenvolupament del catalanisme, encara que en les seves formulacions més culturals i religioses i sempre emmarcant-lo en el redreçament de la religió en la societat catalana. I malgrat la consideració de regionalista «tebi», la seva responsabilitat «pastoral» el feia paulatinament apostar per aquest moviment. No sense dubtes, en molts casos, i sempre tenint present que calia ésser-hi al mig per a moderar-ne les postures i no deixar-lo en mas dels més exaltats. D'aquí la confiança amb els postulats de Torras i Bages i el seu paulatí allunyament, almenys creiem intuir-ho, de la posició de Collell, gran «propagador», però sempre més abocat a excessos radicals i poc diplomàtics.

Morgades estava preocupat i alarmat pel rumb que podia agafar aquest catalanisme en un context de crisi com la que es atravesava en aquells moments. L'agudesesa del prelat, per tant, és inqüestionable. Havia copsat el canvi polític que s'esdevenia a Catalunya, el desencantament de les classes dirigents catalanes davant del sistema polític espanyol i la volada que prendrien les posicions regionalistes.

Durant la primera meitat de 1900, Josep Morgades, escriuria les pastorals més famoses i més conflictives del seu pontificat. Centrades sobre l'obligació de predicar i ensenyar el catecisme en català, el bisbe argumentava que fer-ho en una altra llengua -entengui's el castellà- suposava una imposició que no ajudava en res en l'adoctrinament dels fidels. Era clar, per tant, que veia la necessitat d'anar configurant una pastoral de signe regionalista en un moment que, políticament, es

reclamava aquesta opció. El ressò de la pastoral fou extraordinària. Hi hagueren sessions al Congrés dels Diputats i al Senat on, amb l'excusa de la pastoral, es feren atacs fortíssims al naixent moviment catalanista. La premsa, alhora, polemitzà a favor i en contra de les propostes de Morgades. Puc reproduir alguna de les intervencions en les cambres per veure el to de les acusacions. Així, per exemple, el diputat Romero Robledo s'expressava així.

« De modo Sr. Diputados que ese digno Prelado pretende anular la obra de cuatro siglos, pretende desarraigar el español, pretende reintegrar y restaurar el catalán. Nada menos que eso quiere ese Sr. Obispo de Vich, que estuvo antes de su preconización diez y seis años callado ó hablando español; que ha sido presentado al Papa en lengua española, de seguro, y que ha cobrado y cobra sus temporalidades en moneda española. Pero, en fin, él habla de esa manera, y siempre que tiene que citar á España lo hace como si se tratara de un país extranjero. Inspirado por el amor á su grey, dice que enseñará el catecismo en catalán, y que él procurará enseñar también á los que no sepan catalán; y á renglón seguido dice que igualmente lo enseñará á las colonias de italianos, franceses y alemanes que hay en Cataluña; de modo que para ese Sr. Obispo, los que hablan en castellano y residen en Cataluña, constituyen una colonia de España, al nivel de la de Italia ó de la de Francia.»

Mentre que el govern, amb Silvela al capdavant, mostrava davant les cambres el rebuig a les disposicions del prelat, però no veia la

necessitat d'empresendre cap actuació judicial contra elles, privadament, emprengué un seguit d'accions diplomàtiques davant la nunciatura i el Vaticà perquè Morgades fos castigat. En un primer moment reclamaren que fos amonestat i foragitat de la diòcesi barcelonina. El secretari d'estat, Rampolla, féu cas del primer suggeriment, però deixà de banda el segon. Posteriorment, el canvi de govern, l'abril de 1900, amb el nomenament del marquès Aguilar de Campó com a responsable d'afers exteriors i els problemes d'ordre públic haguts en la visita de Dato a Catalunya, pel maig, varen tornar a suposar un nou atac per a Morgades. El nucli de fons del problema era la qüestió regionalista.

El nunci, complint les seves obligacions com a diplomàtic, observava atentament la situació política del moment, tan conflictiva, i n'informava periòdicament el seu superior, el secretari d'estat, segona persona dins l'escalafó del Vaticà després del papa. La precisió dels seus informes polítics, on resumeix magníficament els esdeveniments i dona pistes interpretatives de la realitat, ens fa entendre perquè l'Estat vaticà te fama de ser un dels més ben informats.

Pel nunci, queda clar que (i tradueixo de l'italià) «no es pot negar que entre els catalans és estesa l'aversion al poder central, tot i que són diversos els objectius a què volen arribar i diversos els mitjans per a aconseguirlos». Per tal d'explicar al secretari d'estat Rampolla aquests objectius i els mitjans per a aconseguir-los, passa després a fer una descripció molt interessant dels diferents grups en què es podria dividir el catalanisme, amb la qual cosa es demostra l'agudesesa del diplomàtic:

«Hi ha un grup de separatistes que demanen la independència de Catalunya i que voldrien restar lligat a Espanya per vincles estrictament federals. És constituït per elements subversius els quals han imprès a l'agitació un caràcter antiespañol i antidinàstic.

Hi ha, d'altra banda, els regionalistes, molt nombrosos, entre els quals figuren els personatges que més es distingeixen a Barcelona per la seva riquesa i la seva cultura. Reivindiquen els drets exposats en el programa de Manresa de 1892, això vol dir la restauració íntegra del que ells anomenen «la personalitat de Catalunya». Reclaman una mena d'autonomia administrativa i insisteixen en l'ús de la llengua catalana en els actes públics i l'anomenat «concert econòmic» mitjançant el qual pagaria una quantitat a l'Estat i Catalunya tindria cura d'establir i administrar els impostos.»

Rinaldini, el nunci, explica que el govern, persuadit que ha de fer alguna cosa, es proposa portar a terme mesures de descentralització consistents a donar més poders a les administracions locals. Però l'agudesa política del nunci li fa qüestionar fins on serà capaç d'arribar el govern, dubte que el porta a una conclusió que, per a nosaltres, és una de les més significatives:

«El contenciós dels catalans no dóna esperances que es pugui resoldre: ells demanen més d'allò que el govern està disposat a concedir i difícilment es donaran per satisfets.»

Després de veure la finor de l'anàlisi d'un diplomàtic del Vaticà, podem veure la del ministre d'afers exteriors de l'època, el ja citat marquès Aguilar de Campó, i comparar-los. Una carta que envià a l'ambaixador espanyol davant la Santa Seu és, senzillament, impressionant. Ens fa adonar de la barroeria amb què han tractat alguns ministres

del govern espanyol la qüestió catalana i ens indica la «fina diplomàcia» que caracteritzava el responsable dels afers exteriors de l'Estat. Vull fer notar que no es tracta d'una carta d'amic a amic, sinó d'una carta oficial i diplomàtica de ministre a ambaixador i conservada a l'arxiu del ministeri d'afers exteriors al palacio de santa Cruz de Madrid:

« En cuanto al Cardenal Rampolla, no deje V. de decirle, tan pronto como se le presente la ocasión, que si quiere demostrarnos practicamente su simpatía, debe apretar más á algunos Prelados españoles. Tenemos, por ejemplo, en Barcelona, un Obispo Morgades que es de oro. Sus amigos dicen que es Prelado muy virtuoso; pero como yo no tengo para qué examinarle bajo el punto de vista de las virtudes, deploro que sea tan catalán. Comprende V. los desplantes de ese señor, no solo en sus pastorales, sino recientemente, en los juegos florales, en los que se manifestó como el mas entusiasta catalanista ó separatista, que para el caso es lo mismo? No medita ese señor, el alcance del daño que está haciendo?

Como los tiempos han variado y las costumbres son hoy de mayor tolerancia, no tiene nada de particular que el capitan general no amenace á Morgades con pegarle cuatro tiros; pero si V. obtuviera del Señor Rampolla que le llamase á Roma para que se ocupara en ejercicios que pudieran ser estudios profundos, que bien los necesita, sobre los deberes de los Obispos para con los poderes constituidos, sea los que fueren, creo que prestaría V. un gran servicio á la Religión, al Papa y de paso á la Monarquía española y a la integridad de la Patria. Como V. en esa Corte es

omnipotente, no dudo que conseguirá que el obispo Morgades sea llamado á Roma, y si puede ser que le manden a las antípodas, el servicio que V. preste será completo.»

Malgrat no ser desplaçat de la diòcesi, Morgades rebé l'amonestació de Roma i la indicació que es mantingués allunyat dels «escalfats patrocinadors de les idees i aspiracions catalanistes». Alhora, hagué d'anar a Madrid a mostrar la seva fidelitat i acatament a la reina regent i, finalment, fer una visita a Roma.

Morgades, aclaparat i enfonsat per la repulsa vaticana i la indicació que no sobresortís gaire dins del catalanisme, no va saber què contestar al secretari d'estat quan el va renyar. Però el bisbe Torras, que va rebre uns advertiments semblants, sí que s'encarà a Rampolla, de manera molt diplomàtica i educada, és clar, per dir-li que no calia que es preocupés la Santa Seu pel moviment catalanista car emmenava la joventut il·lustrada i les classes mitjanes cap un «terreno donde naturalmente se respira un aire tradicional y cristiano». A més, continuà dient-li, el catalanisme podia servir per a contrarrestar d'altres doctrines més perilloses per a l'Església i l'estat i recomanava que, des de Roma, no es reprimís «el espíritu indígena», com ho anomena, perquè no es veiés que l'autoritat eclesiàstica posava traves a un moviment que tenia unes possibilitats de mobilització pastoral molt grans. Aquí rau, creiem, la clau de l'aproximació estratègica de certs eclesiàstics al catalanisme: el fet de coincidir una mobilització política amb el que podria ser una mobilització religiosa que dotaria, alhora, d'un contingut cristià aquest moviment polític i serviria per a tot un programa de regeneració religiosa de la societat. En definitiva, poder seguir mantenint el control sobre la societat i fer pressió per tal que l'Estat tingués en compte els interessos de l'Església.

Els atacs del govern, l'oposició de la monarquia i la incom-

prensió per part del Vaticà de les seves accions, van ferir, sens dubte, al prelat que, a més, va haver de suportar una campanya calumniosa a través d'una obra que, per fascicles, s'anava venent a Barcelona. Titulada "El divorcio de la condesita", rememorava una acusació que s'havia fet a Morgades d'adulteri amb la comtessa de Peñalver, trenta anys abans, de la qual havia sortit exculpat. L'obra, escrita sota pseudònim per un osonenc, el capellà Pey-Ordeix, no deixa de ser un relat pornogràfic que ens dóna pistes per a entendre els problemes mentals de tan singular personatge.

Pocs mesos després de tot plegat, moriria Morgades d'un atac de cor.

Em resta només confiar que la meva intervenció hagi estat satisfactòria per a tots vostès i espero que el curs que hem encetat els sigui profitós.

Moltes gràcies.

(octubre 2000)

